

**MILLIY BOG'LARNI YARATISHDA KREATIV G'OYALARDAN
FOYDALANISH**

Farangiz Mamadalliyeva

*Ta'lim muassasasi: Samarqand Davlat arxitektura-qurilish universiteti, Strategik
rejalashtirish koordinatorligi bo'limi mutaxassis*

Bugungi globallashuv jarayonida shaharsozlik va landshaft dizaynida milliy an'analarga asoslangan kreativ yondashuvlar tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Milliy bog'lar – bu nafaqat dam olish va hordiq chiqarish maskanlari, balki xalqning o'zligini, tarixiy-madaniy merosini, estetik qarashlarini ham aks ettiruvchi hududlardir.

Shahar aholisi sonining ortishi, urbanizatsiya jarayonining kuchayishi, ekologik muvozanatning buzilishi kabi omillar milliy bog'larni tashkil etish va ularni kreativ g'oyalar asosida rivojlantirishni talab etmoqda. Chunki oddiy yashil hududlar endi zamonaviy jamiyatning ehtiyojlarini to'liq qondira olmaydi. Shu bois, milliy bog'larni yaratishda innovatsion yondashuvlar, milliy qadriyatlarni ifodalovchi dizayn elementlari va ekologik barqarorlikni ta'minlovchi yechimlardan foydalanish muhimdir

Asosiy g'oyalar va ularning amaliy ahamiyati

1. Madaniy va tarixiy merosni kreativ talqinda aks ettirish

Milliy bog'larning asosiy vazifalaridan biri – xalqning boy madaniy merosi va an'analarni keng ommaga yetkazishdir. Shu bois bog' hududida:

- xalq ertaklari, afsonalari va qadimiy urf-odatlarga oid burchaklar tashkil etilishi mumkin;
- interaktiv skulpturalar o'rnatilib, ularga QR-kodlar joylashtirish orqali tashrif buyuruvchilar raqamli axborot olish imkoniyatiga ega bo'ladilar;
- milliy me'morchilik uslublaridan ilhomlangan kichik inshootlar qurilib, mehmonlarda tarixiy-madaniy muhit yaratiladi.

Masalan, Yaponiyada parklar samuray madaniyatini, Koreyada esa xalqona urf-odatlarni interaktiv tarzda namoyon etadi. O'zbekiston sharoitida ham Amir Temur davri me'morchiligi yoki xalq og'zaki ijodi namunalarini landshaft bilan uyg'unlashtirish katta qiziqish uyg'otadi.

2. Tabiiy landshaft va ekologik dizaynni uyg'unlashtirish

Ekologik muammolarni hal etishda milliy bog'larning roli beqiyos. Shu sababli:

- tabiiy suv havzalari va sun'iy sharsharalar orqali mikroiklimni tartibga solish;
- “yashil arxitektura” tamoyillari asosida pavilon va dam olish maskanlarini barpo etish;
- quyosh panellari, yomg'ir suvini yig'ish tizimlari kabi barqaror energiya manbalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bunday yechimlar bir vaqtning o'zida ekologik barqarorlikni ta'minlaydi va tashrif buyuruvchilar uchun qulay dam olish sharoitini yaratadi

3. Mahalliy hunarmandchilik va san'atni integratsiya qilish

Milliy bog'lar mahalliy san'atkorlar va hunarmandlar faoliyatini ommalashtirish uchun ham katta imkoniyatdir. Bog' hududida:

- ochiq osmon ostida san'at galereyalari tashkil etish;
- keramika, yog'och o'ymakorligi, gilamdo'zlik kabi hunarmandchilik mahsulotlarini namoyish qilish;
- mahalliy rassomlar tomonidan yaratilgan landshaft elementlarini o'rnatish mumkin.

Bu tashabbuslar nafaqat hududning estetik qiyofasini boyitadi, balki turizmni rivojlantirish, iqtisodiy daromad keltirish va milliy qadriyatlarni keng targ'ib qilishga xizmat qiladi.

4. Texnologik innovatsiyalarni joriy etish

Zamonaviy jamiyatni texnologiyalarsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Shu sababli:

- mobil ilovalar orqali tashrif buyuruvchilarga interaktiv yo'riqnomalar taqdim etish;
- virtual haqiqat (VR) texnologiyalari orqali bog'ning tarixiy sahnalarini jonlantirish;
- kechki va tungi tomoshalarda dron shoular, yorug'lik san'ati (light art) elementlaridan foydalanish mumkin.

Bunday innovatsiyalar yosh avlodni bog'larga jalb qilishda, ularning qiziqishini oshirishda katta rol o'ynaydi.

5. Ijtimoiy va psixologik omillarni inobatga olish

Milliy bog'lar shunchaki tabiat qo'ynidagi maskan emas, balki jamiyat a'zolarining ruhiy farovonligi uchun xizmat qiladigan hududdir. Shu maqsadda:

- meditatsiya zonalari va tinch dam olish maskanlari tashkil etish;
- bolalar, yoshlar va keksalar uchun alohida maydonchalar yaratish;
- sport maydonchalari, ochiq kutubxonalar va jamoaviy tadbirlar uchun sahnalar tashkil etilishi mumkin.

Psixologik qulaylikni ta'minlagan bog'lar aholining sog'lom turmush tarziga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Milliy bog'larni barpo etishda kreativ yondashuvlar – zamonaviy urbanistik ehtiyojlar, ekologik talablar va milliy qadriyatlarni uyg'unlashtiruvchi muhim vositadir. Ular orqali:

- ekologik barqarorlikka erishiladi;
- madaniy meros keng targ'ib qilinadi;
- turizm rivojlanadi;
- aholining ruhiy va jismoniy sog'lom turmush tarziga zamin yaratiladi.

Kelgusida milliy bog'lar faqatgina dam olish hududi emas, balki madaniy-ma'naviy tarbiya, ekologik ta'lim va innovatsion tajribalar maydoniga aylanishi zarur. Shu jihatdan, bunday bog'larni yaratishda kreativ g'oyalarni qo'llash – zamon talabi va istiqbolli yo'nalish hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yashil makon” umummilliy loyihasi to'g'risidagi qarorlari.
2. Jan Gehl. *Cities for People*. Island Press, 2010.
3. Carmona, M. *Public Places Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design*. Routledge, 2021.
4. UNESCO World Heritage Centre – “Cultural Landscapes” (onlayn manba).
5. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi ma'lumotlari.